

Om
gamle Danske Jorde- og Landgilds-Bøgers
Translation

og
Landgilds-Speciens Beregning til Hartkorn.

Ved
Niels Morville.

Da jeg ved anstillede Prøver er overbevist om, at de gamle Jordebøger lade sig translaterer til Hartkorn efter deres benævnte Landgilds-Species, og at man, om ikke i alle, saa dog i de fleste Tilfælde, kan have Sikkerhed for Beregnings-Udslagernes Rigtighed, saaledes som i følgende skal blive forklaret; anseer jeg det nyttigt, at i Korthed udvikle Maaden, hvorpaa den Translations-Beregning kan udføres.

Vores gamle Forfædre have været særdeles omhyggelige for at udfinde og bestemme den sande Forhold mellem Landproducternes virkelige Værdie. Guldets og Sølvets Mængde har været saa liden, og deres Omløb saa rar og sjelden, at det desaaarsag har været en saa meget større Nødvendighed, at ligne forskellige Slags Værders indbyrdes virkelige Værdie imod hinanden, og at vide, hvor stor Mængde af hver forskjellig Sort, der maatte i Forhold til Landets Mængde og Fornødenhed, samt i Ligning med sammes oekonomiske Nytte og Drøjelse, være ligegyldige Bederlag af en Sort imod en anden.

Denne Ligning var nødvendig, for derefter at kunne omtuske og mageskifte forskellige Slags Varer imod hinanden, uden at bruge Sølv eller Guld eller myntede Penge til Maalestof. Det er i de gamle Landgilds-Species Bundering til Gammel Maticens Harkorn, samt den gamle og ny saakaldte Renterie-Tart, man skal spore de Eldres skarpsindige Estertanke i at skattere Landproducternes virkelige Værdiers Talsforholdsmæssighed. De have antagen de i Landet meest brugbare Kornsorter, Rug og Byg, deres virkelige Værdie til Grundstærelse og Maalestof for alle øvrige Landproducters Værdie; og til Beviis paa, hvorvidt de endog har gaaet i dette Stykke, maa jeg ei forbigaae at nævne, at man finder at de Eldre har endog sammenlignet Møgs Værdie med Værdien af Korn, og i Landgilds-Tart anseet 10 Læs Møg af lige Værdie mod en Skæppe Byg, en Proportion, der, uagtet samme nu ei vil holde Stil, efter som Gjødningens virkelige Værdie maa have stegen i Forhold, som Agerdyknings-Forbedringen er tiltagen, dog ikke destomindre for halvandet eller to Hundrede Aar siden meget vel har kunnet passe sig, da Gjødningen endog for en Snees Aar siden har været i langt mindre Priis udi Kjøbstæderne saavel som paa Landet, end den nu er. Jeg anfører alt dette kun for at bevise, hvor yderlig de Eldre have gaaet i at bestemme Landproducters samt oekonomiske Varers Værdiers Forholdsmæssighed, og at deres omhyggelige Grundfæning og Overveelse i at bestemme forskellige Landproducters og oekonomiske Varers forholdsmæssige Værdie fortæner vores Alders Opmærksomhed, da vi i nærværende Tidspunct ei som de Eldre ere bekymrede om Landproducternes forholdsmæssige Værdie, men alene om deres gangbare Priis i Penge, der nu er det imagineaire eller indbildte Maal paa alt, imod at en Tønde Rug eller Byg, som visseligen er noget reelt i pbyssig Forstaaelse, var de Eldres Bunderings Unitet og Maalestof.

Det er den gamle Landgilds Renterie-Tart der skal give den sikkerste og paalideligste Oplysning om den Forhold, hvorefter forskellige Landgilds-Species eller forskellige Landproducter, som ere blevne betalte i Jordskyld, ere beregnede i Værdie mod hinanden. Den største Unitet, som de Eldre have benyttet ved Landgilds-Species, og hvortil hver forskjellig Slags kan forholdsmæssig reduceres, er et Pund Korn, der i Danmark har været det største

første Maal paa Landgilds-Species i de ældste Jordebøger, ligesom Skippunds Tunge, eller rettere Skippunds Tynge, har været og endnu er største Maal for den Norske Jordskyls Tært og Norske Landgilds-Species.

Indtil henimod Slutningen af forrige Aarhundrede var et Pund Rug 20 Skiepper, et Pund Byg 24 Skiepper saakaldet Gammel Maal, med 6 Skiepper til Tønden, imod at af Naboer Maal er regnet 8 Skiepper paa Tønden; et Pund Havre 40 Skiepper, hver Skieppe Naboer Maal af det Slags, hvoraf 8 Skiepper beregnes til en Tønde, saaledes som sees anført i Arent Berntsen Bergens Dannemarks og Norges frugtbare Herlighed. Halve Pund bleve betegnede under Navn af Ørte, saa at en Ørte Rug var 10 Skiepper, en Ørte Byg 12 Skiepper, og en Ørte Havre 20 Skiepper. Naar ringere end hele eller halve Punds Landgilds-Species skulde beregnes, ere de tilkiendegivne i Skiepper; derefter kan da f. Ex. 3 Pund 1 Ørte og 4 Skiepper Havre reduceres til Tønder og Skiepper, som tilsammen efter anførte Bestemmelsesmaade udgjør 18 Tønder Havre. Dog maa jeg herved tilføie A. Berntsens Bemærkning: at et Pund er regnet til 3 Tønder Hartkorn i Fyen og Jylland, da der er regnet 8 Skiepper saakaldet Naboer Maal eller Fyenssk Maal paa Tønden.

Uagtet anførte Værdier af Pund Rug, Byg og Havre i Skieppemaal ere de virkelige Maal, hvorefter de gamle Landgilds-Species ere bestemte, og hvorefter de her reduceres, kan jeg dog ei forbigaae at anmærke, at efter Forordningen af 30. August 1687 blev Landgilde-Ufgiøten fra 11. November samme Aar regnet med det i Folge Forordningen af 1. Maj 1683 anordnede ny Maal, da et Pund Rug blev beregnet til 3 Tønder 3 Skiepper, et Pund Byg til 4 Tønder 1 Skieppe, et Pund Havre til 8 Tønder og 3 Skiepper. Disse nye Bestemmelser af Pund Korns Forhold mod Skieppetall i have i Førstningen gandske forvildet mig i at translaterer Gammel Landgilds-Species til Gammel Matrikuls Hartkorn, indtil jeg endelig blev overbevist om, at det var Arent Berntsens Talbestemmelser, dem jeg i Foregaaende har nævnt, man skulde sikkert og trygt kunne følge ved Landgilds-Species Translation af alle de Patenter og Jordebøger, som vare forfattede forinden Aaret 1687, da fornævnte Forordning blev udgiven, og til hvilken Tid Matrikul Landmaalingss-Forretningen og Taxationen overalt var tilendebragt, ligesom det og

er bekendt, at de nye Landmaalings Matriculer for Siælland, Fyen og Jysland, samt øvrige underliggende Øer, ei ere overalt blevne sluttede, verificerte og approberte før Aaret 1690.

Maaden hvorpaa Pund af forskjellige Slags Korn reduceres til Gammel Matriculs Hartkorn er følgende. Rug og Byg er af de Ældre anseet for Hartkorn, (der desaaarsag af Beghorst er kaldet frumentum solidum og af Høyelsse frumentum durissimum i de Latinske Oversættelser af den Danske Lovbog); saa en Tønde eller 6 Skiepper (Gammel Maal) Rugs aarlig Afgift i Landgilde, eller 8 Skiepper Naboer Maal, bemærkede en Tønde Gammel Matriculs Hartkorn. Ligeledes betegnede en Tønde eller 6 Skiepper Gammel Maal, eller 8 Skiepper Naboer eller saakaldet Fyenssk Maal, Byg i Landgilde en Tønde Gammel Matriculs Hartkorn. Det har ellers været en bestemt Regel, at i samme Maal, som Pund Korn er bleven ydet til Landgilde, i samme Maal er og Hartkornet beregnet; dette er Marsagen, at hvor der er bleven regnet Gammel Maal, er et Pund Byg regnet til 4 Tønder Hartkorn; men hvor der er regnet Naboer Maal eller saakaldet Fyenssk Maal, 8 Skiepper til Tønden, er et Pund Byg beregnet til 3 Tønder Hartkorn.

Den Forskiel, som der virkeligen er mellem Rug og Byg i Hensigt til Vægten, da en mindre Mængde Rug kan være lige vægtig med en større Mængde Byg, efter som en Tønde af den bedste Rug veier 216 Pd., imod at en Tønde Byg veier kuns 186 Pd., har de Ældre noie lagt Mærke til, i det at et Pund Rug er kuns beregnet til 20 Skiepper mod et Pund Byg til 24 Skiepper; saa at et Pund Rug udgjør 3 Tønder og 2 Skiepper, beregnet 6 Skiepper Gammel Maal til Tønden, og derimod et Pund Byg 4 Tønder, eller 3 Tønder, naar regnes Naboer Maal. Havren er kuns anseet af halv Værdie mod Rug, da 40 Skiepper Havre er regnet til et Pund, der er anseet af lige Værdie mod et Pund eller 20 Skiepper Rug; man kan slutte at dette er tildeels grundet paa Forholden mellem Vægten af begge Sorter saavel Rug som Havre, der forholde sig til hinanden som 216 til 146.

Ved de Prøver, jeg har anstillet med Gammel Landgilds-Speciens Translation og Beregning til Hartkorn, har jeg erfaret, at naar det er en Byg-Eng, hvortil den gamle Jordebog svarer, hvilket sluttes deraf, om Korn-Landgilds-Specierne ere for det meeste Byg, vil man gemeenligen forefinde

finde Rug-Ufgivten tilkiendgioven i Skiepper, saa man ei forvildes i Reduc-
tionen til Hartkorn, da en Skieppe Rug ligesaavel som en Skieppe Byg er
det samme, som betegnes ved en Skieppe Gammel Matriculs Hartkorn, men
naar hver Sort benævnes ved Pund, maa man udi Hartkorns Beregningen
vel lægge Mærke til det, som forhen er meldt, at et Pund Rug er 20 Skiep-
per Gammel Matriculs Hartkorn, men et Pund Byg 24 Skiepper Gammel
Matriculs Hartkorn, hvoraf er regnet 6 Skiepper Gammel Matriculs Maal
paa en Tønde Hartkorn, men 8 Skiepper Nabo Maal eller saakaldet Jyensff
Maal til Tønden. Naar man da paa berorte Maade har forvandelt de for-
skjellige Slags Korn til Gammel Matriculs Hartkorn efter benævnte Propor-
tioner, maa derefter de øvrige Landgilds-Specier reduceres til Hartkorn.
De meest almindelige Landgilds-Specier, som forekomme i de gamle Jorde-
bøger og Danske Friherligheders Patenter, ere Smør, Dre at stalde, Foer-
ned, som og paa nogle Steder kaldes Hedned, Saar, Lam, Gæs, Hens,
Æg, Fisk, saasom Torff, Lar, m. m. Disse udi gamle Jordebøger og
Patenter meest almindelige Slags Landgilds-Species vil jeg da først forklare,
og opgive, hvorledes de ere beregnede til Hartkorn. Hertil maa jeg benytte
mig af Hans Hansen Skonnings Lærtbog, udgiven 1647, samt Arent
Berntsens Efterretning udi sit Skrivt, kaldet Danmarks og Norges frugt-
bare Hertighed, udgivet Aar 1656, saavel som og C. Thestrups Skrivt,
under Titel, Danmarks og Norges Krigsarmatur, udgivet 1756. Og
da disse trende, Skonning, Berntsen og Thestrup, hver især med megen
Flid og Noagtighed have samlet de fornødne Talbestemmelser og Proportioner,
som tiene til gamle Landgilds-Speciers Translation til Hartkorn, det desuden
ei kan spores, at nogen af dem har ligefrem affkreven sin Forgænger, men at
hver især paa sin Viis har udgrundsket gamle Skioder og Documenter, troer
jeg, at i Tilfælde jeg har bemærket deres Talbestemmelser og Proportioner at
stemme overeens, samme da sikker kan antages til almindelig Rettesnor for at
reducere Gammel Landgilds-Specier til Gammel Matriculs Hartkorn.

En Tønde Smør er af Skonning, Berntsen og Thestrup beregnet
til 12 Tønder Korns Værdie eller lige med 12 Tønder Gammel Matriculs
Hartkorns Afgiut, altsaa er en Fierding Smør 3 Tønder Hartkorn, og en
Dting Smør 1 Tønde 4 Skiepper Hartkorn. En Dre til Landgilde er ansat

til 4 Tønder Hartkorn, 2 Mark Landgilds-Penge ligesom og Erritspenge er beregnet til 1 Tønde Hartkorn, som Thestrup især har benævnt som bestemt, og som jeg desuden ved Efterregning er bleven overbevist om at noie passe sig med Beregningen. Omendskönt en Tønde Hartkorn ellers efter A. Bernthsens Forklaring udgier 2 Cur. Dalers Værdie, kan man dog bevise, at 2 Mark Landgilds-Penge, enten de ere Ledingspenge, Erritspenge, Gaardspenge eller Julepenge, betegner virkelig en Tønde Gammel Matriculs Hartkorns Afgiøt, eftersom en Skilling befindes at svare til 3 Album Hartkorn eller 1 Fierdingkar; følgelig 16 Skilling eller 1 Mark 4 Skiepper Hartkorn, og 2 Mark 1 Tønde Hartkorn. Derimod ere følgende Landgilds-Specier i Penge, nemlig Engpenge, Koepenge, Havrepeng, Kirkegiesterie-Penge og Malesfisknings-Penge, kun beregnede halvt mod de andre anførte Landgilds-Penge. 3 Faar beregnes til en Tønde Hartkorn, altsaa et Faar til 2 Skp. 2 Fdl. 2 Alb. Hartkorn. Et Lam regnes af halv Værdie mod et Faar, eller 6 Lam til en Tønde Hartkorn, saa at et Lam i Landgilde efter Gammel Landgilds-Taxt svarer til 1 Skp. 1 Fdl. 1 Alb. Hartkorn. Skonning og Thestrup ere enige om, at regne 12 Gæs til en Tønde Hartkorn, da altsaa en Gaas beregnes til 2 Fdl. 2 Alb. Hartkorn. Til en Tønde Hartkorn regner Skonning kun 24 Høns, derimod regner Thestrup 32 Høns til en Tønde Hartkorn. Af Thestrup er 8 Dyle Æg eller 32 Snefe beregnet til en Tønde Hartkorn; derimod regner Skonning deels 24 Snefe Æg til en Tønde Hartkorn, deels og 32 Snefe efter Rostieneste-Taxt, hvilket sidste vil være det sikkerste at følge udi Translations-Beregninger, saa at en Snees Æg beregnes til et Fierdingkar Hartkorn. En Tønde saltet Torff beregnes til 2 Tønder Hartkorn; men en Værdie tør Torff er udi Adelens Rostieneste kun regnet for en Tønde Hartkorn.

Disse anførte Landgilds-Specier ere de meest almindelige udi gamle Jordebøger og gamle Landgilds-Optegnelser. Ved at sammenligne de øvrige Landgilds-Speciens Hartkorns Værdie af Thestrups Skrivi med Skonnings Taxtbog og Arent Bernthsens Dannemarks og Norges frugtbare Herlighed, er jeg bleven overbevist om, at Thestrups Bestemmelser, som han har ved egen Flid og Grandfkning uddragen af gamle Skieder og Jordebøger, ere de sikkerste.

Paa det man, ved at sammenligne forbenævnte trende Skrivters opgivne Talbestemmelser, kan have en sikker Rettesnor, for at beregne gamle Landgilds-Species til Hartkorn, og translaterer gamle Jordebøger og Landgilds-Dyptegnelser, tilføier jeg ved Slutningen af denne Afhandling i bogstavelig Orden alle de Landgilds-Species, som deels ere anførte i Skonnings Taribog, deels ubi Heststrups Danmarks og Norges Krigsarmatur ere bemærkede.

Ved Hielp af foransførte Forklaringer og den tilføiede Tabel vil man da kunde beregne ethvert gammel Landgilds-Species til Gammel Matriculs Hartkorn, og derved kunde translaterer og beregne de gamle Jordebøgers Taxter til Gammel Matriculs Hartkorn, og til Forvisning om Beregningernes Rigtighed kan man tillige sammenligne de summariske Udslag for enkelte Gaarde med det gamle Matriculs Hartkorn, som den gamle Landmaalings Matricul udviser, da jeg ved adskillige Efterregninger er overbevist om, at samme er virkelig en nøie udregnet efter de gamle Landgilds-Proportioner.

Til nærmere Forklaring over Beregningsmaaden vil jeg udvilke følgende Exempel af Wittinghoffs Patent over Baroniet Scheelenborg i Fyen, hvori findes anført:

Dalbye.

Jfver Christensen.

3 Pund Byg, $\frac{1}{2}$ Orte Havre, 2 Lam, 1 Fødne.

I Overensstemmelse med Foransførte og efter vedfølgende Tabellie gier

	Gammel Matriculs Hartkorn.
3 Pund Byg	9 Edr. = Skp. = Fdk. = Alb.
efter som i Fyen er regnet Naboe Maal	
8 Skiepper paa Tønden.	
$\frac{1}{2}$ Orte Havre 0: $\frac{1}{4}$ Pund	= — 6 — = — = —
2 Lam	= — 2 — 2 — 2 —
1 Fødne	= — 4 — = — = —

Summa 10 Edr. 4 Skp. 2 Fdk. 2 Alb.

Saa at Jfver Christensens Gaards Gammel Matriculs Hartkorn beløber sig efter Landgilds-Speciernes Reduction til 10 Tønder 4 Skiepper 2 Fierdinglar

dinglar og 2 Album. Da man af den Gammel Matricul-Fortegnelse erfarer, at der udi Dalbye er kun een Gaard, som har samme Gammel Matriculs Hartkorn, sluttes, at Tfoer Christensens Gaard, hvis Matricul-Nummer ei er benævnt i Patentet, maa være den samme, som i Landmaalingss Gammel og Ny Matricul har No. 7; og paa den Tid, da den ny Landmaalingss Matricul blev forfattet, nemlig i Slutningen af forrige Aars hundrede, har været beboet af Hans Nielsen, tilforn Jens Nasmussen. Paa saadan Maade kan man ved sig Beregning udfinde, hvad Matricul-Nummer hver Gaard især, hvis Landgilds-Tart er anført i Patentet, har udi den ny Landmaalingss Matricul-Protocol, og derefter oplyses om de Jorder, som efter Landmaalingss-Archivets Modelbog og Beregning henhører til hver Gaard især, og hvoraf det i Patentet benævnte Landgilde ydes. Dette er den vigtigste Brug og Nytte af deslige Beregninger, da man af de gamle Patentter og de ældgamle Landgilds-Tarter hverken altid erfarer Gaardenes Nummere, som de siden have faaet, den Gang den ny Landmaalingss Matricul efter foregaaende speciel Opmaalning og Taxation blev sluttet 1690, ei heller finder nogen Overeensstemmelse mellem Gaardbeboernes Navne paa de forskiellige Tider.

I Tilfælde at flere Gaarde i en Bye have eens Hartkorn, men forskiellige Matricul-Nummere, er det vel ikke altid mueligt at udfinde enhver i Patentet benævnt Gaards Matricul-Nummer; ikke desto mindre kan man dog, ved at samle alle de Gaarde, som efter Beregning af Patentets Landgilds-Tart befindes at have eens Hartkorn, udfinde en Sammentigning imellem samme saavel som det summariske Hartkorn, som dertil svarer i den ny Landmaalingss Matricul-Protocol, og derefter af Landmaalingss-Archivets øvrige Protocoler oplyses om de Jorder, som under samme ved Matricul-Landmaalingen ere indberegnede.

Anmærkning. Da de i denne Afhandling benævnte Ord, Landgilds-Tart, Gammel Matriculs Hartkorn og Ny Matriculs Hartkorn, maa skee ikke tydeligen nok kan forstaaes, vil jeg tilføie følgende Forklaring. Landgilds-Tart, saaledes som samme foresindes udi de ældste Jordebøger, som ere sluttede indtil Aaret 1664, og i friherlige Gaarders Patentter, indbefatter en Optegnelse af alle de forskiellige

lige Landgilds-Specier, som skal gdes aarligen af Gaardens Jorder. Det gamle Matriculs Hartkorn tilliendegiver det Antal Lønder Rug eller Byg, som aarligen bør svares i Landgilde af et Steds underliggende Jorder, saa at Hartkorn bemærker virkelig Korn, enten Rug eller Byg efter Egnens Bessaffenhed. Denne Matricul blev forandret i Slutningen af det syttende Aarhundrede ved den 1681 begyndte ny Matricul Landmaalingss-Forretning, hvortil Matriculen blev slutet 1690. Efter speciel Opmaaling af Agerlandet, samt Taxation af Engbund til Læs Høe, Græsningss-Jorder og Overdrev til Høveders Græsning, Skove til Sviins Olden og de dertil bestemte Grundregler, blev enhver Gaards samtlige Jorder beregnede til Ny Matriculs Hartkorn, uden at rette sig efter det gamle Hartkorn, som tilforn var Maallet paa Gaardens Landgilds-Ufgifter, og derfor paa de fleste Steder blev anført ved Siden af det ny Matriculs Hartkorn i de af det Kongl. Rentekammer No. 1690 den 3. Novbr. approberte nye Matriculs-Protokoller, som siden efter i Aaret 1719 ere endnu fuldstændigere forfattede over de Kongelige Ryttergodser under Titel, Hoved-, Krigs- og Portions-Jordebog for Regiments-Districts-Ryttergods, saaledes som til det Rytterportioner er vorden inddeelt fra 1. Octobr. 1719, da de aarlige Landgilds-Skatter og paa sine Steder bleve de samme, uagtet det ny Matriculs Hartkorn blev forskielligt fra det gamle. Ikke desto mindre blev det ny Hartkorns Bestemmelse for den følgende Tid Rettesnor for nye Skatters og Paalægs forholdsmæssige Ligning. Paa nogle saa Steder findes det ny Matriculs Hartkorn forhøiet, men det findes paa de fleste Steder mindre end forrige gamle Matriculs Hartkorn, saa der er ikke en saadan bestemt Forhold mellem begge, at man skulde af et vist givne Maal paa Gammel Matriculs Hartkorn kunde regne sig til, hvormegret Ny Matriculs Hartkorn der svarer til et andet opgivne Gammel Matriculs Hartkorn.

Alfabetisk Fortegnelse

paa

de gamle Landgilds-Specier, og deres Burdering til Gammel Matri-
culs Hartkorn, efter Sammenligning mellem Arent Berntsens
Skonnings og Thestrups opgivne Talbestemmelser, beregnet
i Naboemaal, 8 Skiepper til Tønden.

A

Mal: deraf beregnes en Tønde saltet til 4 Tønder Hartkorn; dog regnes Melle-
skjylds Mal kun for halot. Efter Vægten udgier ellers 24 Mark saltet
Mal 2 Skiepper Hartkorn. Af tørre eller ferske Liimfiord-Mal regnes 16
Snefe til 1 Tønde Hartkorn, og efter Thestrups Beretning regnes 16
Pund tørre Mal til 1 Tønde Hartkorn. Af Liimfiord- eller Saltingboe-
Stangaal regnes 24 Snefe tørre Mal mod 1 Tønde Hartkorn; paa nogle
Steder regnes ellers kun 12 Snefe saakaldte Gaardaal til 1 Tønde Hart-
korn; udi Adelens Kostieneste beregnes 8 Snefe til 1 Tønde Hartkorn.

Marbilder: deraf beregnes 6 Stykker til 4 Skiepper Hartkorn.

Wg: deraf regnes i Almindelighed 24 Snefe til 1 Tønde Hartkorn, men udi
Adelens Kostieneste regnes 32 Snefe eller 8 Ohle mod 1 Tønde Hartkorn.

Wffe: deraf regnes 3 Skiepper mod 1 Tønde Hartkorn, dog alene at forstaae
om Saltaffe (*).

B

Wast: deraf regnes i Almindelighed 32 Kringel-Wast paa 1 Tønde Hartkorn,
efter Skonnings Beretning; men af Thestrup regnes 24 Kringel-Wast
til 1 Tønde Hartkorn, som af Skonning meldes at i Adelens Kostie-
neste være saaledes beregnet.

Waste

(*) Thestrups Dannemarks og Norges Krigsarmatur. Pag. 261.

- Bastereeb:** deraf regnes i Kostieneste et Stykke til 2 Fierdingkar Hartkorn.
Boelgalte: deraf er enhver regnet til 3 Tønder Hartkorn.
Bord, Furbord eller Furbrætter: deraf regnes et Lyt for 4 Skiepper Hartkorn.
Bundgarns Stader: deraf regnes et Stade for 1 Tønde Hartkorn.

C

- Cenbær-Stager:** deraf beregnes Hundrede til 2 Fierdingkar Hartkorn.
Erter: deraf regnes en Skieppe mod 1 Skieppe og 2 Fierdingkar Hartkorn.

F

- Faar:** deraf regnes 3 Stykker paa 1 Tønde Hartkorn.
Fiæder: deraf gier en Tønde det samme som 1 Tønde Hartkorn.
Fisf, nemlig blodig og usaltet Fisf: deraf regnes en Tønde mod 4 Skiepper Hartkorn.
Fleff: deraf er nogle Steder regnet 2 Bismerpund eller 48 Mark imod 1 Tønde Hartkorn, men paa andre Steder er regnet 4 Bismerpund eller 96 Mark mod 1 Tønde Hartkorn.
Flynder: deraf regnes i Almindelighed 120 mod 2 Skiepper Hartkorn, eller en Tønde til $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn; men naar de ere tørre, da regnes en Tønde for 1 Tønde Hartkorn. Udi Adelens Kostieneste regnes derimod af Skønning 300 Riber-Flynder mod 4 Skiepper Hartkorn, af Thestrup til 1 Tønde Hartkorn; men 400 Slaubo-Flyndre til 1 Tønde Hartkorn.
Foernød: deraf regnes ethvert til 4 Skiepper Hartkorn.
Fole, Foerfole at sede, regnes i Almindelighed for 1 Tønde 4 Skiepper Hartkorn; men udi nogle gamle Larter regnes samme imod 2 Tønder Hartkorn.
Fyrrebord: deraf regnes 2 Lytter til 1 Tønde Hartkorn.

G

- Ganghiul:** deraf regner Thestrup et paa 1 Tønde Hartkorn.

12 M. Alfabeticiff Fortegnelse paa de gamle Landgilds-Specier,

Garn, Lysegarn: deraf regner Skonning i Almindelighed 64 Mark til 1 Tønde Hartkorn; men Thestrup regner 9 Mark Garn til 3 Skiepper Hartkorn.

Gæs: deraf regnes 12 Stykker mod 1 Tønde Hartkorn.

Geder: deraf er 6 Stykker regnet til 1 Tønde Hartkorn.

Giedder: deraf er en stor tør Giedde, som gives til Landgilde, regnet udi Adelens Rostieneste for 1 Skieppe Hartkorn.

Gryn: deraf regnes en Tønde for 2 Tønder Hartkorn. Havregryn undtagen, da en Tønde Havregryn regnes mod 1 Tønde Hartkorn.

H

Haar beregnes paa lige Maade som Lysegarn, nemlig 64 Mark mod 1 Tønde Hartkorn.

Halm, Langhalm eller Tag: deraf regnes et Læs mod 2 Skiepper Hartkorn, men naar samme ydes i Traver, beløber sig 8 Traver til 1 Tønde Hartkorn; ellers beregnes af Thestrup 8 Læs Halm til 1 Tønde Hartkorn.

Hamp beregnes af Skonning paa samme Maade som Haar, 64 Mark mod 1 Tønde Hartkorn; men af Thestrup beregnes 32 Mark til 1 Tønde Hartkorn.

Hampebrud: deraf regnes 32 til 1 Tønde Hartkorn, og et Hampebrud udgier 1 Mark Hamp.

Hampesække: deraf regnes en til 1 Skieppe Hartkorn.

Havrefoder: deraf beregnes 2 Traver eller 40 Kiærve Foderhavre imod 1 Tønde Hartkorn. Nogle regne en Trave Foderhavre luns for 3 Skiepper Hartkorn. Ellers regnes efter gammel Lart 12 Kiærve Havre paa 1 Skieppe 2 Fierdingkar Hartkorn; og af Skaftehavre til Julefoder regnes 60 Kiærver eller 3 Traver paa 1 Tønde Hartkorn.

Hellefyndre: deraf udgier 8 Stykker 1 Tønde Hartkorn.

Helt beregnes snesviis, 3 Snese tørre Helte imod 1 Tønde Hartkorn. Udi Rostienesten regnes 34 Helte imod 4 Skiepper Hartkorn. Ellers er og regnet 240 Spegehelte mod 1 Tønde Hartkorn.

Homle: efter almindelig Lart regnes af Skonning 12 Skiepper Homle mod 1 Tønde Hartkorn; men Thestrup regner en Tønde Homle for 1 Tønde Hartkorn.

Homle-

Hornlestænger: efter almindelig Tæxt regnes et Læs mod 1 Fierdingkar Hartkorn, men udi Rostienesten mod $\frac{2}{3}$ Fierdingkar Hartkorn. Efter gammel Tæxt beregnes en Snees for $\frac{1}{2}$ Fierdingkar Hartkorn.

Honning: deraf regnes efter brugelig Tæxt en Tønde eller 30 Kander imod 6 Tønder Hartkorn, efter Skonnings Bemærkning; men af Thestrup regnes 32 Kander paa Tønden. Af Honning, som er stier, regnes en Potte for 1 Skieppe Hartkorn.

Honningpenge: deraf udgier 2 Mark Værdien af 2 Skiepper Hartkorn.

Hornfisk: deraf regnes 3 Ohle imod 1 Tønde Hartkorn.

Hoe: efter almindelig Tæxt beregnes 4 Læs imod 1 Tønde Hartkorn, saaledes som Thestrup anfører; men Skonning regner 8 Læs, hvorved maa forstaaes 8 Rylder. Udi Rostienesten er ligeledes beregnet 4 Læs paa 1 Tønde Hartkorn. En Høerylte regnes udi Siælland for 2 Fierdingkar Hartkorn.

Høns: deraf regnes 24 Stykker mod 1 Tønde Hartkorn, efter Skonnings Beretning; men 32 regnes af Thestrup.

Hør: deraf regnes 20 Bruder imod 1 Skieppe Hartkorn, saaledes som Skonning melder; men Thestrup beregner 120 Bruder Hør til 1 Tønde Hartkorn (*).

Hvede: deraf regnes en Tønde imod 12 Skiepper Byg, altsaa lige med 1 Tønde og 4 Skiepper Hartkorn.

Hvedemeel: deraf regnes en Skieppe imod 2 Skiepper Hartkorn, eller, som er det samme, som 4 Skiepper Hvedemeel imod 1 Tønde Hartkorn.

Hvidling: deraf regnes 120 Stykker imod 1 Tønde Hartkorn, eller en Tønde til $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn; men udi Rostienesten beregnes 240 tørre Hvidlinger til 1 Tønde Hartkorn.

I

Jern: deraf regnes et Stykke, som veier et Bismerpund, imod 1 Skieppe Hartkorn, eller 8 Bismerpund til 1 Tønde Hartkorn. Jern, som er vredet, saaledes som det nævnes af Skonning, men som af Thestrup

(*) Brude Hør er efter Skonnings Beretning saa meget som en Kvinde kan tage i sin Haand, og spænde over, naar hun sætter den i Hørdragen at bryde.

14 M. Alfabeticif Fortegnelse paa de gamle Landgilds-Specier,

Kaldes ureent Jern, deraf regnes 6 Bismerpund imod 1 Tønde Hartkorn.

Jernkloder have forskiellige Tarter; nogle tarere en Jernklode for 1 Skieppe Hartkorn, nogle derimod for 3 Skiepper, andre for 4 Skiepper, og nogle luns for 3 Fierdingkar Hartkorn.

R

Ralksteen: deraf regnes et Læs til 1 Skieppe 2 Fierdingkar Hartkorn.

Ralve: deraf regnes enhver mod 2 Skiepper Hartkorn.

Roste eller Limer: deraf regnes 12 Traver mod 4 Skiepper Hartkorn.

Røer: deraf regnes en Vandgilde- eller Lægdske imod 3 Tønder Hartkorn, naar den er seed; men en maadelig Røe for $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn. Røer, som ere nybaarne, deraf regnes en Røe efter gammel Tært til 4 Tønder Hartkorn.

Røepenge: deraf regnes 2 Mark for $\frac{1}{8}$ Røe eller 4 Skiepper Hartkorn.

Rul: efter almindelig Tært regnes Læsten eller 12 Tønder til 2 Skiepper Hartkorn, efter Skonnings Bemærkning; men Hestrup regner 32 Tønder Rul til 1 Tønde Hartkorn. Udi Rostieneften beregnes en Læst til 4 Skiepper Hartkorn.

Ruller, som ere saltede: deraf regnes en Tønde til $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn. Af de tørre regnes 100 for $\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn.

S

Sam: deraf regnes 6 til 1 Tønde Hartkorn.

Sax, som ere saltede: deraf regnes en Tønde til 4 Tønder Hartkorn. Efter Rostienestens Tært regnes 4 Sax paa $\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn. Af Spegelax regnes en god mod 4 Skiepper Hartkorn. En Saxelænke, det er saavidt i Stranden som 7 Garn kunne staae, beregnes til 4 Skiepper Hartkorn.

Sægter: deraf regnes en Sæes for 2 Fierdingkar Hartkorn.

Siimsteen: deraf regnes efter almindelig Tært et Læs til 2 Fierdingkar Hartkorn, eller 16 Tønder Siimsteen gier 1 Tønde Hartkorn. Udi Rostieneften regnes et Læs Siimsteen til 1 Skieppe 2 Fierdingkar Hartkorn.

Siimsteens-Penge: deraf gier 4 Daler 1 Tønde Hartkorn.

Syngt:

Lynge: deraf regnes efter almindelig Tært et Læs til 3 Fierdingkar Hartkorn, eller 16 Læs til 3 Tønder Hartkorn. Efter Kostieneftens Tært regnes 24 Læs Lynge mod 1 Tønde Hartkorn.

M

Makrel: deraf regnes en Tønde for 2 Tønder Hartkorn.

Møg: deraf beregnes 10 Læs til 1 Skieppe Hartkorn.

D

Oste: deraf regnes et Bismerpund for 2 Skiepper Hartkorn.

Oxe, til Landgilde, beregnes til 4 Tønder Hartkorn.

Oxe af stalde, regnes for 1 Tønde Hartkorn.

P

Penge som erlægges i Landgilde, samt Ledingspenge, Herregiesterie-Penge, Erritspenge, Gaardspenge og Julepenge, beregnes 2 Mark mod 1 Tønde Hartkorn; men af Engpenge, Koepenge, Havrepenge, Kirlegiesterie-Penge og Malesfisknings-Penge regnes 4 Mark mod 1 Tønde Hartkorn.

Pund er af Rug regnet til 20 Skiepper, af Byg til 24 Skiepper, af Havre til 40 Skiepper, og udgier 2 Orter Korn.

R

Roer og Rødder: deraf regnes en Tønde for 4 Skiepper Hartkorn.

Røfler, i Barde: deraf regnes en Tønde til 2 Tønder Hartkorn.

Ruggryn: deraf regnes en Skieppe til 3 Skiepper Hartkorn.

S

Salt, Bajsalt: deraf er 6 Skiepper beregnet til 2 Tønder Hartkorn. Af det, som brændes paa Læsse, regnes 6 Skiepper til $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn. Efter Kostieneftens Tærten er ellers en Tønde Salt beregnet mod 1 Tønde Hartkorn.

Sække:

16 M. Alphabetisk Fortegnelse paa de gamle Landgilds-Specier,

Sække: deraf regnes 8 til 1 Tønde Hartkorn, nemlig hver Sæk til 4 Skilling Danske.

Sælhunde: deraf udgior 8 Stykker $1\frac{1}{2}$ Tønde Hartkorn.

Sennep: deraf regnes en Skieppe mod 1 Skieppe Hartkorn.

Sild: deraf regnes en Tønde Høstild mod 3 Tønder Hartkorn, men i Falster mod 4 Tønder Hartkorn. Af fersk usaltet Sild regnes en Tønde for 1 Tønde Hartkorn. Af Vaarsild regnes en Tønde for 2 Tønder Hartkorn; af tørre Sild regnes 20 Dble mod 1 Tønde Hartkorn.

Smør: deraf regnes en Tønde mod 12 Tønder Hartkorn, da der regnes 18 Bismerpund til Tønden, og 24 Mark til hver Pund.

Stroelse: deraf regnes 8 Læs mod 1 Tønde Hartkorn, efter Skonnings Beregning, men 10 Læs efter Tjestrups.

Sviin: deraf regnes et fuldt Sviin mod 1 Tønde Hartkorn. Af Sviin, som ere feedte med Olden, regnes 4 Sviin til 1 Tønde Hartkorn.

Sviins Olden: 24 Sviins Olden regnes til 1 Tønde Hartkorn. Paa nogle Steder er derimod regnet 32 Sviins Olden til 1 Tønde Hartkorn.

T

Torff: deraf er en Warde-Torff i Abdens Kostieneste regnet for 1 Tønde Hartkorn, men en Tønde saltet Torff regnes til 2 Tønder Hartkorn.

Tommergiedder: deraf regnes 4 til 1 Tønde Hartkorn.

Tommertræ, 14 Allen lang, regnes for 1 Tønde Hartkorn.

Torb: deraf regnes 8 Læs til 1 Tønde Hartkorn.

Traad: deraf regnes et Fed paa Garnvinden til 3 Fierdinglar Hartkorn.

Tvinde: deraf regnes 14 Mark til 1 Skieppe Hartkorn.

U

Uld: deraf regnes 2 Bismerpund eller 48 Mark Uld til 1 Tønde Hartkorn, saaledes som Skonning melder; men Tjestrup anserer, at 3 Bismerpund eller 36 Pund Uld udgior 1 Tønde Hartkorn.

B

Baadgarn: deraf gior 12 Mark 1 Lønde Hartkorn.

Baadtvinde: deraf gior 16 Mark det samme som 4 Skiepper Hartkorn.

Beed, Brændsel, som Bonden kjober, og giver som Landgilde: deraf regnes Løffet til 4 Skilling, og 8 Læs til 1 Lønde Hartkorn. Ellers regnes ogsaa 24 Læs mod 1 Lønde Hartkorn.

Bieris: deraf regnes 12 Læs mod 1 Lønde Hartkorn.

Bogne: deraf beregnes efter almindelig Tært en Skovvogn saavelsom og en Arbeidsvogn til 1 Lønde Hartkorn; men udi Adelens Kostieneste er en Skovvogn kun regnet for 4 Skiepper Hartkorn.

D

Drette: naar den er tør, regnes en for 2 Skiepper Hartkorn; men udi Kostienestens Tært regnes 4 Dretter paa $\frac{1}{2}$ Lønde Hartkorn.

Orte: deraf regnes en Orte Rug, som er 10 Skiepper, mod 1 Orte Byg, som er 12 Skiepper, alt i Aaboe Maal, og i Almindelighed bemærker en Orte Korn $\frac{1}{2}$ Pund Korn.

